

KESKKONNAAMET

Verston Eesti OÜ
verston@verston.ee

16.07.2025 nr DM-127127-13

Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

1. OTSUS

Lähtudes alljärgnevast, Verston Eesti OÜ (varem Verston OÜ) 22.02.2024 esitatud Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa taotlusest nr T-KL/1022090-2 ning tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lõike 1 punktile 1, § 6 lõike 2 punktile 2 ja lõikele 4, § 6¹ lõigetele 3 ja 5, § 9 lõikele 1, § 11 lõigetele 2, 2², 2³, 4, 8 ja 8¹, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõikele 1 ja § 3 punktile 4, keskkonnaministri 16.08.2017 määrusele nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“, otsustab Keskkonnaamet:

1.1. Jätta algatamata keskkonnamõju hindamine Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele.

1.2. Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse menetlemisel arvestada järgmiste keskkonnameetmetega:

1.2.1. Minimeerimaks võimaliku reostuse teket, tuleb kaevandamis- ja töötlemistehnika korrasolu regulaarselt kontrollida ja masinate hooldustöid teha ainult selleks ette nähtud spetsiaalsetel hooldusplatsidel, või väljaspool karjääri selleks ette nähtud kohtades;

1.2.2. Võimalike rikete ning avariide tagajärjel tekkiva kütuse- või õlireostuse likvideerimiseks peab karjääris olemas olema vajalik koguses absorbenti (näiteks turvas, saepuru või sünteetilised absorbendid), millega saab tekkinud reostuse kokku korjata;

1.2.3. Avarii korral tuleb reostus koheselt lokaliseerida ning teavitada Keskkonnaametit, Politsei- ja Piirivalveametit ja Päästeametit;

1.2.4. Maavara kaevandamine on lubatud esmaspäevast reedeni ajavahemikus 7.00-21.00. Keelatud on maavara kaevandada ja välja vedada riiklikel pühadel. Kui ilmneb vajadus töötada nädalavahetustel ning riigipühadel, tuleb sellest eelnevalt teavitada kohalikku omavalitsust ja lähimaid elanikke ning saada nende nõusolek.

1.3. Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnaamet teavitab KeHJS § 12 lõike 1¹ punkti 2 kohaselt käesolevast KMH algamata jätmisest 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning puudutatud isikuid ja teisi menetlusosalisi eraldi kirjaga.

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1. Verston Eesti OÜ (registrikood 11947047, aadress Pärnu tn 128, Paide linn, Paide linn, Järva maakond) esitas 24.01.2024 Keskkonnaametile taotluse Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa muutmiseks (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis (edaspidi KOTKAS) 24.01.2024 nr DM-127127-1, uuendatud taotlus on registreeritud 22.02.2024 nr DM-127127-4).

Keskkonnaamet kontrollis ettevõtte esitatud taotlusmaterjalide vastavust maapõueseadusele (MaaPS), keskkonnaministri 23.10.2019 määrusele nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis“ ning kas koos taotlusega oli esitatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 6¹ lõike 1 kohane teave. Esitatud taotlus vastas nõuetele, sisaldades muu hulgas KeHJS § 6¹ lõikes 1 nimetatud teavet.

2.2. Keskkonnaloa taotlus on 12.03.2024 avalikustatud ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Keskkonnaamet teavitas 12.03.2024 kirjaga nr DM-127127-5 keskkonnaloa taotluse esitamisest ja avatud menetluse algatamisest keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 46 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud isikuid. Avalikustamise käigus ei esitatud Keskkonnaametile arvamusi ja ettepanekuid keskkonnaloa taotlusele.

2.3. Kooskõlas MaaPS § 49 lõikega 6 edastas Keskkonnaamet Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse 12.03.2024 kirjaga nr DM-127127-6 Rakvere Vallavalitsusele ja Vinni Vallavalitsusele. Keskkonnaamet küsis uuesti arvamust Rakvere ja Vinni Vallavalitsuselt maavara kaevandamise keskkonnaloa muutmistaotluse kohta Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel 19.02.2025 (registreeritud KOTKAS-es 19.02.2025 nr DM- 127127-7).

Vinni Vallavalitsus saatis 02.04.2025 Keskkonnaametile Vinni Vallavolikogu 27.03.2025 otsuse nr 12 arvamuse andmine Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa muutmistaotlusele, kus nõustuti keskkonnaloa muutmistaotlusega.

Rakvere Vallavalitsus saatis 07.04.2025 Keskkonnaametile Rakvere Vallavolikogu 26.03.2025 otsuse nr 166 arvamuse andmine Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa muutmistaotlusele, kus kooskõlastati keskkonnaloa muutmistaotlus.

2.4. KeHJS § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju.

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2

nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lõikes 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lõikes 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 lõike 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamisloa Keskkonnaamet. Seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lõike 2 punkti 2, § 6¹ lõike 3, § 11 lõigete 2 ja 4 ning KeHJS § 6 lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõike 1 ja § 3 punkti 4 kohaselt peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas pealmaakaevandamine kuni 25 hektari suurusel alal on eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevus või mitte ning otsustama KMH algatamise või algatamata jätmise üle.

KeHJS § 11 lõike 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhindangust (vt ptk 3) ja asjaomase asutuse seisukohast (seisukohad ning selgitused nendega arvestamise või arvestamata jätmise kohta, vt ptk 4). KeHJS § 11 lõike 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lõike 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhindang.

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJS § 6¹ lõige 3). Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded on kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ (KeHJS § 6¹ lõige 5).

Keskkonnaamet on eelhindangu andmisel kasutanud järgmisi materjale:

1. Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa taotlus, sh KeHJS § 6¹ lõike 1 kohane teave;
2. OÜ J. Viru Markšeideribüroo, Aruanne Lääne-Viru maakonnas Pikametsa III uuringuruumis tehtud geoloogiliste tööde kohta (varu seisuga 08.06.2023), töö nr 22249, EGF 9779;
3. Maa- ja Ruumiameti geoportaali kaardirakendused (<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/>);
4. Lääne-Viru maakonnaplaneering 2030+ (kehtestatud riigihalduse ministri 27.02.2019 käskkirjaga nr 1.1-4/30);
5. Rakvere valla üldplaneering (kehtestatud Rakvere Vallavolikogu 21.04.2010 määrusega nr 4);
6. Vinni valla üldplaneering (kehtestatud Vinni Vallavolikogu 27.06.2024 otsusega nr 17);
7. Keskkonnaportaali (<https://register.keskkonnaportaali.ee/>);
8. Kultuurimälestiste riiklik register (<https://register.muinas.ee/>);
9. Metsaregister.

3.1. Kavandatav tegevus

3.1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Verston Eesti OÜ-le on antud maavara kaevandamise luba (edaspidi kaevandamisluba) nr L.MK/326702 (kehtivusajaga kuni 25.08.2030), mille alusel kaevandatakse Pikametsa maardla (registrikaardi nr 934) Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel täiteliiva.

Pikametsa liivakarjäär asub Lääne-Viru maakonnas Rakvere vallas Rägavere külas riigiomandis oleval katastriüksusel Pikametsa karjäär (katastritunnus 77004:002:0370) ja Lääne-Viru maakonnas Vinni vallas Kantküla külas riigiomandis oleval katastriüksusel Pikametsa karjäär (katastritunnus 70201:002:1910). Riigile kuuluvate katastriüksuste riigivara valitseja on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning volitatud asutus Maa- ja Ruumiamet.

Verston Eesti OÜ soovib oma taotlusega muuta Pikametsa liivakarjääri kaevandamisluba nr L.MK/326702.

Taotletava mäeeraldisel pindala on 3,63 ha ja taotletava mäeeraldisel teenindusmaa pindala on 4,46 ha. Olemasoleva mäeeraldisel pindala on 3,64 ha ja mäeeraldisel teenindusmaa pindala on 4,64 ha. Seega väheneb mäeeraldisel pindala 0,01 ha võrra ja mäeeraldisel teenindusmaa pindala 0,18 ha võrra.

Pindala vähendatakse Transpordiameti kooskõlastuse alusel, kus on antud nõusolek riigitee 88 km 11,11-11,22 teekaitsevööndis maavara varude kinnitamise aT varuna ja tulevaseks maavara kaevandamiseks vähima kaugusega 20 m teekatte servast. Taotletava mäeeraldisel ja selle teenindusmaa kirdeserv jääb Rakvere-Rannapungerja riigitee nr 88 äärmise sõiduraja välimisest servast ~16 m kaugusele.

Taotletava mäeeraldisega hõlmatavad varukogused on järgmised:

1 plokk – täiteliiv, aktiivne tarbevaru: 105,624 tuh m³, kaevandatav varu on 79,624 tuh m³

3 plokk – täiteliiv, aktiivne tarbevaru: 115 tuh m³, kaevandatav varu on 85 tuh m³

Kogu kaevandatav varu on 164,624 tuh m³

Verston Eesti OÜ taotleb Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel laiendamist olemasoleva mäeeraldisel lamamisse, et see hõlmaks Pikametsa maardla aktiivseid tarbevaru plokkide 1 ja 3 täielikult. Mäeeraldisel teenindusmaa pindala vähenemine 0,18 ha ulatuses tuleneb Transpordiameti tingimustest (08.09.2023 kiri nr 7.1-7/23/19287-2). Taotluse seletuskirjas on selgitatud, et endisel teenindusmaal Rakvere-Rannapungerja tee kaitsevööndis, mis jääb taotletavast teenindusmaast väljapoole on säilinud looduslik situatsioon ning see ei vaja korrastamist. Taotlusele on lisatud Transpordiameti kooskõlastus.

Lähim eluhoone asub taotletava mäeeraldisel teenindusmaast ~62 m kaugusel põhja suunas Pikametsa katastriüksusel (katastriüksuse tunnus 77004:002:0230). Taotlusele on lisatud Pikametsa kinnistu omaniku kooskõlastus.

Taotluse seletuskirja kohaselt mäeeraldisel laiendamisel olemasoleva mäeeraldisel lamamisse ei muutu võrreldes senise tegevusega kaevandamise tehnoloogia ega keskkonnatingimused ning -häiringud. Võrreldes kehtiva keskkonnalooga muutub maavaravaru kogus, keskmine tootmiskaht, kaevandatav maa kasutamise otstarve ning mäeeraldisel teenindusmaa pindala. Loa kehtivusaeg jääb samaks.

3.1.2. Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Pikametsa liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaa ala on suuremas osas Rakvere valla üldplaneeringu alal ja vähemal määral Vinni valla üldplaneeringu alal.

Rakvere valla kehtivas üldplaneeringus ei ole karjääri ala märgitud, kuid see on olemas Vinni valla üldplaneeringus. Vahe tuleneb ajalisest iseärasusest. Rakvere valla üldplaneering kinnitati 5 aastat enne olemasoleva keskkonnaloa välja andmist (Luba nr: L.MK/326702 kehtib 25.08.2015 - 25.08.2030). Samas Vinni valla üldplaneeringu koostamise ajal oli kaevandusluba juba välja antud ja ala on planeeringus kajastatud.

Lisaks on Rakvere Vallavolikogu algatanud 17.10.2018 otsusega nr 59 Rakvere valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise. Rakvere valla üldplaneeringu ja KSH aruande eelnõu avalik väljapanek toimus perioodil 11.01-10.02.2021 ja nendes dokumendis on Pikametsa liivakarjäär kajastatud.

Planeeringutes ei leitud käesoleva loa muutmistaotlusega konflikti, kuna olemasolev tegevuskoht ja loa kehtivuse aeg ei muutunud.

3.1.3. Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Taotluse puhul ei ole tegemist uue mäeeraldisega vaid tegutseva Pikametsa liivakarjäär keskkonnaloa nr L.MK/326702 muutmisega, mis kehtib alates 25.08.2015 ja mille kehtivusaja lõpp on 25.08.2030. Taotletava mäeeraldise pindala on 3,63 ha ja taotletava mäeeraldise teenindusmaa pindala on 4,46 ha. Olemasoleva mäeeraldise pindala on 3,64 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala on 4,64 ha. Seega väheneb mäeeraldise pindala 0,01 ha võrra ja mäeeraldise teenindusmaa pindala 0,18 ha võrra.

Endisel teenindusmaal Rakvere-Rannapungerja tee kaitsevööndis, mis jääb taotletavast teenindusmaast väljapoole on säilinud looduslik situatsioon ning see ei vaja korrastamist (võrreldud erinevate aastate Maa-ameti ortofotodega).

Taotletava mäeeraldisega hõlmatavad varukogused on järgmised:

1 plokk – täiteliiv, aktiivne tarbevaru: 105,624 tuh m³, kaevandatav varu on 79,624 tuh m³

3 plokk – täiteliiv, aktiivne tarbevaru: 115 tuh m³, kaevandatav varu on 85 tuh m³

Kogu kaevandatav varu on 164,624 tuh m³

Kehtiv mäeeraldis hõlmab täielikult Pikametsa maardla (registrikaardi nr 934) aktiivset tarbevaru plokki (1. plokk). Taotlusega lisanduv 3. plokk lasub 1. plokki all ja taotlusega laienetakse sügavuse suunas.

OÜ J.Viru Markšeideribüroo koostas aruande Pikametsa III uuringuruumis (paiknes ruumiliselt

kehtiva Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel lamamis) tehtud geoloogiliste tööde kohta. Geoloogilise uuringu käigus rajati uuringuruumi 9 kaevandit, millest võeti proovid materjali terastikulise koostise hindamiseks. Kasuliku kihi moodustab muutlike omadustega kihiline glatsiofluviaalne lasund, milles vahelduvad peeneteraline ja väga peeneteraline peenosiserikas liiv ning saviliiv. Uuritud materjal paikneb põhjaveetasemest kõrgemal. Nimetatud töö alusel muudeti Maa-ameti peadirektori 19.10.2023 korraldusega nr 1-17/23/2306 maavarade registris Pikametsa liivamaardla registrikannet ja kinnitati aruandes esitatud piirides täieliiva aktiivse tarbevaru pindalal 3,58 ha – 115 tuh m³ (3. plokk).

Geoloogilise uuringu alusel esineb maavaravaru ka kehtiva Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel lamamis. Selle varu hilisem iseseisev kaevandamine ei ole mäetehniliselt ja majanduslikult otstarbekas, sest tegemist on avatud ja töötava karjääriga, kus on võimalik väljata kogu kasulik kiht olemasolevat taristut kasutades. Eelnevale tuginedes taotleb Verston Eesti OÜ Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel laiendamist, et see hõlmaks Pikametsa maardla (registrikaardi nr 934) aktiivseid tarbevaru plokk (1. plokk, 3. plokk) täielikult.

Kehtiva loa järgi on katendi maht 1 tuh m³, mis 2023. a geoloogilise uuringu aruande järgi on ladustatud karjääri servadesse. Seega karjääri rajamise alguses kooritud looduslik katend (muld; Q2_s) on ladustatud karjääri servadesse. Geoloogilise kaardistamise andmetel lasuvad kvaternaarisetted Ülem-Ordoviitsiumi Paekna kihistu savikal lubjakivil (O3pk).

Taotletav kasuliku kihi paksus on 1,6–5,3 m, millest kogu materjal paikneb põhjaveetasemest kõrgemal. Maavaravaru lamam paikneb kõrgustel 79,62–82,50 abs m. Sellist maavaravaru saab väljata ühe astmega. Kuna maavaravaru väljatakse veetasel alandamata, ei mõjuta kaevandamine veetasel pinnases.

Pikametsa liivakarjääri vahetus läheduses (300 m raadiuses) ei paikne loodus- või muinsuskaitsealasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid. Ala ei asu tiheasustusega piirkonnas. Mäeeraldisel teenindusala kattub täielikult Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku alaga (LTA1000001).

Looduskaitse aluste liikide osas mida karjääri tegevus võib mõjutada tuleb välja tuua Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisest 1 km raadiusesse (kaugemal, kui 700 m) jäävad 2 laanepüü elupaika (EELIS kood KLO9124912 ja KLO9124913). Eestis on laanepüü (*Tetrastes bonasia* või *Bonasia bonasia*) arvatud III kaitsekategooriasse ja on ohualdis. Lisaks on tegu nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide - laanepüü (*Bonasia bonasia*).

Kaevandamisega rikutud maa korrastatakse metsamaaks ja rohumaa nõlvadel. Kehtival loal on korrastamine vaid metsamaa ja taotlusega lisatakse rohumaa. Tehnilise korrastamisega saab alustada esimesel võimalusel (nõlvade kujundamine kaevandamise käigus). Metsamaaks korrastamisel laotatakse karjääri nõlvadele ja põhjale alalt varem kooritud katend. Täpsed korrastamistööd ja selleks kuluvad mahud määratakse korrastamisprojektiga, mille aluseks on Keskkonnaameti poolt väljastatud korrastamistingimused.

3.1.4. Tegevuse energiakasutus

Peamised energiatarbijad karjääri avamise järgselt on karjääris töötavad seadmed ja masinad. Energiat kulus ettevalmistustöödeks karjääri esmasel kasutusele võtul (piiride märkimine, võsa või kõrghaljastuse eemaldamine, katendi eemaldamine) ja kulub praegu maavara kaevandamiseks ning kaevise laadimiseks transpordivahenditele. Kuna mäeeraldise varu ei paikne allpool põhjaveetasel, siis kaevandamiseks vett välja ei pumbata ega alandata põhjaveetasel, seega selleks energiat ei kulutata.

Mäeeraldise lähistel asuv olemasolev teedevõrk tagab head tingimused materjali väljaveoks. Karjääri teenindamiseks ning mäetööde teostamiseks ei ole vaja rajada uusi teenindusteesid.

3.1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Maavara kaevandamisega mõjutatakse alati suuremal või vähemal määral looduskeskkonda. Pikametsa liivakarjääris kaevandamisel on peamisteks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine (mis on praegu juba suures osas muutunud), müra, õhusaaste ja võimalik mõju põhjaveele.

Pinna- ja põhjavesi

Taotletav Pikametsa liivakarjäär hõlmab täiteliiva aktiivne tarbevaru plokk 1 ja 3 ja vastavalt taotlusele on maavara veepealne.

Kasuliku kihi paksus on uuringuruumis 1,6–5,3 m, millest kogu materjal paikneb püsivast põhjaveetasemest kõrgemal. Maavaravaru lamam paikneb kõrgustel 79,62–82,50 abs m. Kasuliku kihi lamamiseks on helepruun kuni tumehall plastne liivsavimoreen või saviliiv (Q1jrVr_lg), mis sisaldab mitmel pool paekivirähka, veeriseid ning savi vahekihte.

2023. aasta geoloogiliste välitööde käigus ei avatud põhjaveetasel üheski kaevandis. Mitmes kaevandis esines savikamates kihtides niisket materjali. 2015. aasta geoloogilise uuringu käigus avati aga põhjaveetase kahes puuraugus (PA-01 ja PA-04) sügavusega 84,2–85,2 abs m (keskmiselt 84,7 abs m). Kuna geoloogiliste uuringute alusel on leitud, et kasulik pinnas lasub savikatel kihtidel, siis võib eeldada, et 2015 aastal leitud veetaseme puhul on tegu vabapinnalise pinnaseveega, mis peale sademeid lasub vett halvasti juhtivatel savikamatel kihtidel, kuni selle imbumiseni sügavamatesse põhjaveekihtidesse.

Katendi koorimise tõttu on suurenenud varasem kogu alal otse põhjavette infiltreeruva vihmavee osatähtsus. Alalt on eemaldatud mullakiht, mis täidab olulist osa sademevee sidumisel. Kui enne katendi eemaldamist osa sademeveest omastasid taimed ja osa mullas seotud veest aurustub, siis kasvukihi eemaldamisel on karjäärialal infiltratsioon kiirendatud ja suurem kogus sademeveest jõuab põhjavette. Lisaks uuringuaegsetele ja sellel eelnevale sademe hulgale võib kiirem põhjavette imbumine olla ka põhjuseks, miks 2023 aastal erinevalt 2015 aastast vett kaevanditesse ei ilmunud.

Maavara kaevandamine karjääris avaldab mõju pinna- ja põhjavee tasemele ning piirkonna

veerežiimile sh kaevudele eelkõige siis, kui põhjavee tasemest allpool oleva maavara kaevandamisel alandatakse (pumbatakse vett välja ja/või suunatakse kraavide abil isevoolliselt suublaks olevasse veekogusse) karjääris veetaset või veetase alaneb väljatava maavara mahu arvel. See toob kaasa põhjavee taseme alanemise ja alanduslehtri välja kujunemise karjääri ümbritseval alal. Selline põhjavee taseme alanemine muudab omakorda põhjavee liikumise dünaamikat karjääri mõjualas, kuna karjääris veetase alaneb ning selle tulemusena liigub vesi karjääri suunas, kuni veetase karjääris ja ümbritseval alal on ühtlustunud. Karjääri koguneva vee suunamine eesvoolu muudab suublaks oleva vooluveekogu veerežiimi, suurendades selle vooluhulka. Käesoleval juhul kaevandamise käigus vett ära ei juhita ega pumbata välja, seega eeldatavalt puudub oluline ebasoodne mõju väljakujunenud looduslikule veerežiimile.

Lähimad puurkaevud jäävad Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisest enam, kui 50 meetri kaugusele ja nende veetaset ning vee kvaliteeti ei tohiks kaevandamine mõjutada, juhul kui tegevust teostatakse vastavalt loale. Samuti on lähimal elumajal (Pikametsa katastriüksus 77004:002:0230) taotleva mäeeraldisest piirist ~88 m kaugusel puurkaev (registrikood PRK0069870), mis on vähem mõjutatud veetaseme kõikumisest, kui seda oleks salvkaev.

Looduslikke veekogusid mäeeraldisele ei jää. Lähim veekogu on ~450 meetri kaugusel mäeeraldisest edela suunas asuv Taaveti järv (vooluveekogu, keskkonnaregistri kood VEE2023350). Piisava vahekauguse tõttu võib eeldada, et kaevandamine ei mõjuta Taaveti järve seisundit.

Mäeeraldisest teenindusala kattub täielikult Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku alaga (LTA1000001). Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku alaga on Eesti suurim põhjavee infiltratsiooniala ja seetõttu vajab see ala suuremat kaitset põhjavee reostuse eest.

Võimalik mõju veekvaliteedile on seotud kaevandamiseks kasutatavate seadmete avariilukordadega. Kuna kasutatav tehnika sisaldab ja kasutab töötamiseks määrdeaineid ja kütust, on võimalik, et esineb nende lekkeid. Avariilukorra tekkimise tõenäosus ei ole suurem, kui teistes rasketehnikaga seotud valdkondades nagu põllumajandus või ehitus. Kasutades tehniliselt korras seadmeid ja neid regulaarselt hooldades on lekete tõenäosus väike ja lekkes kiiresti avastatavad.

Praegusel kehtival keskkonnaloal on järgmine kõrvaltingimus:

Reostuse vältimiseks teostada pidevat tehnilise korrasoleku kontrolli karjääris kasutatava tehnika üle, hooldust ja tankimist viia läbi selleks kohandatud alal.

Ettepanek on muuta ja täpsustada praegust kõrvaltingimust järgnevalt:

Minimeerimaks võimaliku reostuse teket, tuleb kaevandamis- ja töötlemistehnika korrasolu regulaarselt kontrollida ja masinate hooldustöid teha ainult selleks ette nähtud spetsiaalsetel hooldusplatsidel, või väljaspool karjääri selleks ette nähtud kohtades.

Võimalike rikete ning avariide tagajärjel tekkiva kütuse- või õlireostuse likvideerimiseks peab karjääris olemas olema vajalik koguses absorbenti (näiteks turvas, saepuru või sünteetilised absorbendid), millega saab tekkinud reostuse kokku korjata.

Avarii korral tuleb reostus koheselt lokaliseerida ning teavitada Keskkonnaametit, Politsei- ja Piirivalveametit ja Päästeametit.

Antud kõrvaltingimusest kinni pidamisel ei tohiks olla ohtu vee reostusele.

Müra

Tegevusega kaasneva müra levik ümbruskonda sõltub kasutatavast tehnikast, tööprotsessidest ja ümbritsevatest keskkonnatingimustest. Kaevandamise käigus tekib müra peamiselt kahest allikast: transpordimüra ja kaevandamise käigus masinate poolt tekitatav müra. Välisõhus leviva müraga seonduvat reguleerib atmosfääriõhu kaitse seaduse §-d 55-66 ja keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ (määrus nr 71).

Eelnimetatud määruses nr 71 on kehtestatud müra piirväärtused erineva kasutusotstarbega maa-aladele. Lähimad müratundlikud alad tuleb käesoleva situatsiooni kontekstis lugeda II kategooria aladeks (määruse 30.05.2020 jõustunud redaktsioonis nimetaud elumumaa-alad, maatulundusmaa õuealad) ja karjääri tegevusega kaasnevat müra arvestada tööstusmürana. Nendest kriteeriumitest tulenevalt on päeval ajal müra piirnormiks 60 dB ja öisel ajal 45 dB (määruse nr 71 lisa 1).

Taotluse seletuskirjas on toodud müra hinnang, kus on esitatud olemasoleva Pikametsa liivakarjääri müraallikad, milleks on ekskavaator ja frontaallaadur ning veokid. Töötava ekskavaatori müratase on 108 dB(A), frontaallaaduril 111 dB(A) ning veokitel 80 dB(A). Seletuskirja kohaste arvutuste järgi lähtub, et frontaallaaduri arvutuslik müratase põhjustab piirnormi ületamise (1 dB võrra) kõige lähemal oleval kinnistul (Pikametsa). Samas see arvutuslik müratase ei arvesta müra levikut takistavate olemasolevate objektidega (karjääri seinad, katendi vallid, kõrghaljastus). Mäeeraldise plaani järgi on karjääri põhjaosas karjääri põhi ~3-4 m madalamal ümbritsevast maapinnast ning põhjaküljel on ka ~2-3 m kõrgune katendivall. Need töötavad kui täiendav müratõke, mistõttu tegelik müratase Pikametsa kinnistul on arvutuslikust madalam.

Tegemist on juba töötava karjääriga, kus kehtiva loa alusel on kaevandatud aastast 2015. Mäeeraldise laienemisel sügavuse suunas ei muutu kaevandamise tehnoloogia. Kasutatakse sama või analoogset masinaparki nagu käesoleval ajal. Pikametsa liivakarjääris ei ole mürast tulenevaid häiringuid esinenud. Laienemisel sügavuse suunas müra mõju ümbruskonnale pigem isegi väheneb, kuna mäeemasinad töötavad sügavamal karjääri põhjas.

Pikametsa liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaast ca 250 m kaugusel võib teoreetiliselt ulatuda müra- või tolmuhäiring. Sellesse mõjuraadiusesse jääb karjäärast kirdes asuv Pikametsa kinnistu (katastri tunnus 77004:002:0230), mille õueala on ~37 m kaugusel mäeeraldise piirest ja lähim hoone on ~62 m kaugusel.

Pikametsa kinnistul on võimalik leevendusmeetmeid arvesse võttes teostada töid päevaste

piirnormide raames 60 dB aga seda ei saa tagada öisel ajal, kui piirnorm on 45 dB (määruse nr 71 lisa 1). Öiseks ajaks loetakse ajavahemikku 23.00–7.00, kuid antud piirväärtust tuleb rakendada karjäärides sarnaselt ehitusmürale kell 21.00–7.00. Sellel põhjusel on vajada lisada kell 21:00-7:00 töö piirang loa kõrvaltingimustesse.

Ettepanek on lisada kõrvaltingimus järgnevalt:

Maavara kaevandamine on lubatud esmaspäevast reedeni ajavahemikus 7.00-21.00. Keelatud on maavara kaevandada ja välja vedada riiklikel pühadel. Kui ilmneb vajadus töötada nädalavahetustel ning riigipühadel, tuleb sellest eelnevalt teavitada kohalikku omavalitsust ja lähimaid elanikke ning saada nende nõusolek.

Tolm

Liiva kaevandamisel on võimalikeks osakeste ehk tolmu allikateks maavara ammutamis- ja laadimisprotsessid ning toodangu väljaveoga seotud transport. Osakeste eraldumine mäeeraldisel toimuvatest tööprotsessidest sõltub kaevandamise tehnoloogiast, kaevise kohapealsest töötlemisest kui ka ilmastikutingimustest (tuul, sademed jne). Tolmu tekib laadimisprotsessi käigus materjali kukkumisel kallurisse või puistangusse. Osakesi tekib ka karjäärialal töötavate masinate ümbruses, kuid nende levik on lokaalse iseloomuga. Transpordil kaasneb tolmu eraldumine kruuskattega teedel liiklemisel transpordivahendite (eriti raskeveokite) ratastelt ning lahtistelt koormatelt. Veose katmise nõuded on toodud liiklusseadustikus ja selle alamaktides.

Transpordil tekkivad tolmu heitkogused sõltuvad liiklusintensiivsusest, kasutatavate masinate massist ja sõidukiirusest, teede peente osakeste sisaldusest, tee laiuusest ja tööajast. Kaevise transpordist tekkiva tolmu leviku tõkestamise efektiivseks vahendiks kuival perioodil on nii karjäärisesse kui ka väljaveoteede niisutamine ning erinevate kemikaalide kasutamine. Ülenormatiivse tolmu kontsentratsiooni levimine mäeeraldisel piiridest välja võib juhtuda ekstreemumitel ehk halbade tingimuste kokkulangemisel (suur tuulekiirus, kuivad tingimused, tööesi on vahetult mäeeraldisel piiril).

Looduslikult on kaevandatav liiv niiske ega põhjusta märkimisväärse õhusaaste tekkimist. Keskkonnaministri 14.12.2016 määruse nr 67 „Tegevuse künnisvõimsused ja saasteainete heidete künniskogused, millest alates on käitise tegevuse jaoks nõutav õhusaasteluba“ (määrus nr 67) ja selle lisa 1 kohaselt on õhusaasteluba vaja, kui tegevuse käigus eraldub ühe aasta jooksul atmosfääri osakesi (PMSUM) enam kui 1 tonn.

Vastavalt taotluse seletuskirja arvutustele on Pikametsa liivakarjääri keskmise aastamäära (24 tuh m³, ehk ca 36000 tonni) kaevandamisel ja tahkete osakeste summaarne heitkogus 0,022 t/a.

Kui taotletavas karjääris kasutatakse teisaldatavat sõelumissõlme, siis EPA juhendmaterjali kohaselt on materjali töötlemisel eriheide 0,0011 kg/t. Arvestades, et kaevise läbib maksimaalselt 1 sõelumistsükli ja 3 laadimistsükli, siis on kaevandamise käigus koos materjali purustamise ja sõelumisega tekkiv osakeste eriheide 0,0029 kg/t.

Taotletava Pikametsa liivakarjääri keskmise aastamäära (24 tuh m³ , ehk ca 36000 tonni) kaevandamisel koos materjali töötlemisega on tahkete osakeste summaarne heitkogus 0,126 t/a. Järelikult keskkonnaministri 14.12.2016 määruses nr 67 toodud künniskoguseid kaevandamise käigus ei ületata.

Töötavates karjäärides tehtud vaatluste järgi võib hinnata, et transpordi tõttu tekkiv tolmu võib levida lagedal maastikul keskmise tuulega 200 - 250 m kaugusele. Tolmu võib eralduda vähesel määral ka maavara väljamisel, kuid enamjaolt on looduslikus olekus liiv niiske ega tolma.

Tolmu levik mäetööde juures on üldjuhul lokaalne, vajadusel on võimalik kasutada leevendusmeetmeid leviku tõkestamiseks sarnaselt teedega. Juhul kui tekib ülenormatiivset tolmu, siis on võimalikuks meetmeks töödeldava materjali niisutamine ning kinnisemate seadmete kasutamine. Samuti aitab levikut lokaliseerida süvendis töötamine ning ilmastikuoludega arvestamine (tugeva tuule puhul vältida tootmist). Kaevise transpordist tekkiva tolmu leviku tõkestamise efektiivseks vahendiks kuival perioodil on teede ja ladude niisutamine ning erinevate kemikaalide kasutamine, millega on võimalik tolmu teke viia nullilähedaseks. Arvestades, et lähim majapidamine asub 62 m kaugusel taotletavast karjääri piirist, tuleb arvestada, et leevendusmeetmeid võib hooajaliselt vaja olla rakendada.

Valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Valgus-, soojus-, kiirgus- ega lõhnareostust tegevusega ümbruskonnale eeldatavalt ei kaasne.

Vibratsioon

Lähtuvalt töötervishoidu käsitlevatest õigusaktidest on karjääris töötavale tehnikale kehtestatud vibratsiooni piirnormid juba valmistajatehases. Karjääris töötav tehnika peab vastama kehtestatud normidele. Pikametsa liivakarjääris ei viida läbi lõhkamisi, seega vibratsiooni tekkimist kavandatava tegevuse elluviimisel ette näha ei ole.

3.1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Jäätmeseaduse § 7¹ lõike 1 kohaselt loetakse kaevandamisjäätmeteks jäätmed, mis on tekkinud maavarade uuringute, maavarade kaevandamise, rikastamise ja ladustamise ning kaevandamise töö tulemusena. Selle kohaselt võib mäeeraldisel kirjeldatud tegevuse tulemusel kaevandamisjäätmeteks kvalifitseerida kooritud katendit. Kehtiva loa järgi on katendi maht 1 tuh m³, mis 2023. a geoloogilise uuringu aruande järgi on ladustatud karjääri servadesse.

Taotluse kohaselt korrastatakse karjäär metsamaaks. Selleks laotatakse karjääri alale sealt varem kooritud kattedepinnas. Ülejäänud kooritud kattedepinnas on võimalik võõrandada või kasutada järelejäänud mahus kaevandatud ala katmiseks paksemalt. Kaevandamise ajal on katendivallid efektiivsed müra- ja tolmutõkked. Eelnevale tuginedes ei ole antavale keskkonnaloale jäätmete eriosa lisamine vajalik.

Karjäärialale on keelatud prügi ladustada. Keskkonnale ohtlikud jäätmed tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi (määrdeõlid, pliiakud, patareid, õlised kaltsud jms) ja käidelda nõuetekohaselt (viia jäätmejaama vms).

3.1.7. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Kaevandamisel tuleb rangelt jälgida, et ei satuks kütust või õli pinnasesse. Mäetöödel on potentsiaalseteks reostusallikateks karjääri mäemasinate tehnilised avariid. Selle tulemusel võib pinnasesse sattuda diiselkütust ja/või määrdeaineid, millega võidakse saastata nii pinnast kui ka vett. Selle vältimiseks tuleb pidevalt jälgida masinate tehnilist seisundit ning planeerida karjääri projektis avariide likvideerimise viisid. Tuleb tagada kütte- ja määrdeainete pinnasesse sattumise vältimiseks ettenähtud kaitsevahendite olemasolu ja korrashoid. Remontimine peab toimuma selleks ettenähtud kohtades. Võimaliku tekkinud reostuse likvideerimiseks peab olema karjääris töötajatel teada kindel tegevusplaan.

3.1.8. Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide oht teaduslike andmete alusel

Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht puudub.

3.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1. Olemasolev ja planeeritav maakasutus ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Pikametsa liivakarjäär asub Lääne-Viru maakonnas Rakvere vallas Rägavere külas riigiomandis oleval katastriüksusel Pikametsa karjäär (katastritunnus 77004:002:0370) ja Lääne-Viru maakonnas Vinni vallas Kantküla külas riigiomandis oleval katastriüksusel Pikametsa karjäär (katastritunnus 70201:002:1910). Riigile kuuluvate katastriüksuste riigivara valitseja on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning volitatud asutus Maa- ja Ruumiamet.

Taotluse puhul ei ole tegemist uue mäeeraldisega vaid tegutseva Pikametsa liivakarjäär keskkonnaloa nr L.MK/326702 muutmisega, mis kehtib alates 25.08.2015 ja mille kehtivusaja lõpp on 25.08.2030. Taotletava mäeeraldise pindala on 3,63 ha ja taotletava mäeeraldise teenindusmaa pindala on 4,46 ha. Olemasoleva mäeeraldise pindala on 3,64 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala on 4,64 ha. Seega väheneb mäeeraldise pindala 0,01 ha võrra ja mäeeraldise teenindusmaa pindala 0,18 ha võrra.

Endisel teenindusmaal Rakvere-Rannapungerja tee kaitsevööndis, mis jääb taotletavast teenindusmaast väljapoole on säilinud looduslik situatsioon ning see ei vaja korrastamist (võrreldud erinevate aastate Maa-ameti ortofotodega).

Kehtiv mäeeraldis hõlmab täielikult Pikametsa maardla (registrikaardi nr 934) täiteliiva aktiivset tarbevaru plokki 1 (varu 105,624 tuh m³). Taotlusega lisanduv täiteliiva aktiivset tarbevaru 3. plokk (varu 115 tuh m³) lasub 1. plokki all ja taotlusega laienetakse sügavuse suunas. Kogu kaevandatav varu on 164,624 tuh m³, kust on eemaldatud nõlvadeks jäetav varu. Keskmine tootmiskaht aastas on 24 tuh m³.

Taotletav kasuliku kihi paksus on 1,6–5,3 m, millest kogu materjal paikneb põhjaveetasemest kõrgemal. Maavaravaru lamam paikneb kõrgustel 79,62–82,50 abs m. Sellist maavaravaru saab väljata ühe astmega. Kuna maavaravaru väljatakse veetaset alandamata, ei mõjuta kaevandamine veetaset pinnases.

Kaevandamisega rikutud maa korrastatakse metsamaaks, mis on ka kehtiva keskkonnaloa korrastamise suunaks ning rohumaaks (nõlvad). Tehnilise korrastamisega saab alustada esimesel võimalusel (nõlvade kujundamine kaevandamise käigus). Metsamaaks korrastamisel laotatakse karjääri nõlvadele ja põhjale alalt varem kooritud katend. Täpsed korrastamistööd ja selleks kuluvad mahud määratakse korrastamisprojektiga, mille aluseks on Keskkonnaameti poolt väljastatud korrastamistingimused.

3.2.2. Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõimes

Pikametsa liivamaardla paikneb Pandivere kõrgustiku kirdeservas kirde-edelasuunalisel vallseljandikul, mis kujunes mandrijää taandumise nn Pandivere staadiumil. Tegemist on oosmõhnale iseloomuliku litoloogilise koostisega järsunõlvalise pinnavormiga, mille suhteliste kõrguste vahe jalamist harjani oli algselt ca 17 m.

Mäeeraldise teenindusala jääb Eesti (registrikaardi nr 35) põlevkivimaardla Kohala uuringuväljale ja lääneosas ka Rakvere (registrikaardi nr 192) fosforiidimaardlale. Kõige lähemal umbes 750 m kaugusel läänes asuv kaevandamisloaga karjäär on Pikametsa II liivakarjäär, mille keskkonnaluba luba nr KL-519883 (kehtib 18.10.2024 - 18.10.2039). Nii Pikametsa, kui ka Pikkametsa II liivakarjäärides on kaevandatavaks varuks täiteliiv. Seega on võimalik, karjääride majanduslik konkureerimine juhul, kui kaevandatakse üheaegselt.

Liiv ja kruus looduses ei taastu, mistõttu on tegemist taastumatu loodusvaraga ning puudub looduskeskkonna vastupanuvõime. Kaevandamise käigus muutub ka loodusmaastik täielikult, kuid see on hilisemalt taastatav karjäärialal korrastamisega. Pikametsa liivakarjäär kavandatakse korrastada metsamaaks. Karjääris kaevandamise käigus ja korrastamisel veetaset ei alandata ja olemasolevat veerežiimi ei muudeta.

Taotletava ala piires paikneva maavara kaevandamisel on mõju keskkonnale vähene, sest tegemist on olemasoleva kaevandamismaastikuga. Kaevandamine eeldatavalt ei halvenda väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna kaevandustegevus toimub ülalpool põhjaveetaset ja vett välja ei juhita ega pumbata

3.2.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete

alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Liivakarjääri kaevandamine on tegevus mis sarnaneb oma olemuselt ehitustegevusega. Nagu iga ehitustegevusega võib ka maavara kaevandamisega kaasneda keskkonnahäiringuid. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 3 lg 1 kohaselt on keskkonnahäiring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale. Keskkonnalooga lubatud tegevusega kaasneda võivateks olulisemateks keskkonnamõjudeks on kaevandamise tehnoloogilise protsessi ja transpordiga kaasnev müra ja peenosakeste heide välisõhku ning mõju maastikule ja maakasutusele.

Pikametsa liivakarjääri mäeeraldise teenindusala piiridesse ei jää kaitstavaid loodusobjekte ega Natura 2000 võrgustiku alasid. Karjääri tegevus ei asu tiheasustusalal ega selle läheduses. Samuti puuduvad ajaloolised, kultuuriloolised ning arheoloogilised väärtused karjääri alal ja mõjuraadiuses milleks on eeldatavalt ca 250 m. Mäeeraldisel ja selle 250 m laiusel mõjualal ei esine kattuvusi kaitsealuste liikide ega nende elupaikade osas. Taotletaval mäeeraldisel ning selle mõjupiirkonnas puuduvad märgalad, jõeäärsed alad, jõesuudmed, rannad, kaldad, ja merekeskkond.

Lähim kaitseala on Mõdriku-Roela maastikukaitseala (EELIS kood: KLO1000579), mis asub mäeeraldisest ~450m kaugusel edelas. Maastikukaitseala ülesandeks on kaitsta Mõdriku-Roela oosistikku, allikaid ja allikajärvi ning seal esinevaid metsakooslusi. Lisaks kuulub Mõdriku-Roela maastikukaitseala Natura 2000 võrgustiku alade hulka (registrikood RAH0000370).

Mõdriku-Roela maastikukaitseala ala kõrvale mäeeraldisele lähemale kavandatakse Kantküla-Mustjärve looduskaitseala (EELIS kood: PLO1001068). Projekteeritav ala on praeguste kavade kohaselt mäeeraldise piiridele oluliselt lähemal (mäeeraldise kagunurga ja planeeritava kaitseala loodenurga vaheline kaugus on ~65m). Kantküla-Mustjärve looduskaitseala eesmärgiks on kaitsta salu- ja laanemetsaasid.

Looduskaitse aluste liikide osas mida karjääri tegevus võib mõjutada tuleb välja tuua Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisest 1 km raadiusesse (kaugemal, kui 700 m) jäävad 2 laanepüü elupaika (EELIS kood KLO9124912 ja KLO9124913). Eestis on laanepüü (Tetrastes bonasia või Bonasia bonasia) arvatud III kaitsekategooriasse ja on ohualdis. Lisaks on tegu nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide - laanepüü (Bonasia bonasia).

Kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal keelatud. Lisaks on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine ning lindude tahtlik häirimine. Kuna püsielupaigas asuvad pesapaigad jäävad karjäärast piisavalt kaugemale, samuti jääb karjääri ja pesapaiga vahele puhveralana mets, ei häiri eeldatavasti kaevandamisel tekkiv müra linnuliike.

3.2.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

KeÜS § 23 lõige 1 sätestab, et igal on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus. Lõike 2 kohaselt on oluline puutumus isikul, kes viibib tihti mõjutatud keskkonnas, kasutab sageli mõjutatud loodusvara või kellel on muul põhjusel eriline seos mõjutatud keskkonnaga. KeÜS § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata. Siiski tuleb võimaliku keskkonnahäiringu tekkimist võimalusel ennetada ning kui see pole võimalik, võtta kasutusele leevendusmeetmed. Keskkonnaloa omanikul on kohustus hüvitada kaevandamisega tekitatud kahju sõltumata oma süüst (MaaPS § 93 lõige 1).

Pikametsa liivakarjääris kaevandamisel on peamisteks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine (suures osas juba muudetud), müra, õhusaaste ja võimalik mõju põhjaveele.

Ümbruskonna maad on valdavalt kasutuses maatulundusmaana – rohu- ja metsamaana.

Taotlevale mäeeraldisel lähimad majapidamiste õuealad on järgmised:

- kirdes Pikametsa (tunnus 77004:002:0230), mille õueala on ~37 m kaugusel mäeeraldisest piirest ja lähim hoone on ~62 m kaugusel;
- põhjas Sireli (tunnus 77001:001:0373) kinnistutele on ~220 m kaugusel mäeeraldisest piirest ja lähim hoone on ~230 m kaugusel;
- kagus Ringo (tunnus 70201:002:0201), mille õueala on ~290 m kaugusel mäeeraldisest piirest ja lähim hoone on ~320 m kaugusel;
- loodes Metsa (tunnus 77004:002:0090), mille õueala on ~310 m kaugusel mäeeraldisest piirest ja lähim hoone on ~335 m kaugusel.

Lähipiirkonnas suurtööstuseid ei ole.

Karjääris töötamisega kaasnev maastikupildi täielik muutus on hilisemalt kvalitatiivselt taastatav karjäärialala korrastamisega.

Masinatest lähtuvat mürataset vähendab lisaks loomulikule heli neeldumisele kaevandamise käigus tekkiv süvend, kus masinad asuvad. Karjääris on müra summutavateks täiendavateks teguriteks karjääri seinad ja katendist vallid.

Maavara kaevandamisel tekkiv tolmu kogus on minimaalne tulenevalt liiva looduslikust niiskusest. Transpordil tekkiva õhusaaste vältimiseks tuleb karjäärisiseseid teid regulaarselt niisutada või töödelda vastavate vahenditega. Väljaspool mäeeraldist ja selle teenindusmaad asuvate avalikus kasutuses olevate teede korrashoiu eest vastutab tee omanik, sõlmides vajadusel selleks vajalikke kokkuleppeid teede kasutamise soovivate isikutega.

Kaevandamise lubamine taotletud ulatuses ei halvenda väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna kaevandamine toimub põhjaveetasemest kõrgemal. Võimalik mõju põhja- ja pinnaveele on seotud kaevandamiseks kasutatavate seadmete avariiolekordadega. Kuna kasutatav tehnika

sisaldab ja kasutab töötamiseks määrdeaineid ja kütust, siis on võimalik, et esineb nende lekkeid.

Kasutades tehniliselt korras seadmeid ja neid regulaarselt hooldades, on lekete tõenäosus väike ja lekked kiiresti avastatavad. Samas avariiolukorra tekkimise tõenäosus ei ole suurem, kui mõnes teises rasketehnikaga seotud tegevusalal (nt põllumajandus).

Kõige tõenäolisem pinnase kvaliteeti mõjutav avari on diiselkütuse või õli leke masinatest, mis kaevandamistöde käigus võib juhtuda. Reostuse vältimiseks tuleb rangelt jälgida, et kaevandamis- ja laadimiskohtades ei satuks diiselkütust ega määrdeõli karjääri põhja. Seadmete tankimine ja hooldus peab toimuma väljaspool karjääri või selleks spetsiaalselt ettevalmistatud platsil, mis on varustatud õlitõrje vahenditega. Õnnetuse kohas tuleb reostunud pinnas kiiresti eemaldada ja anda üle vastavat litsentsi omavale jäätmekäitlusasutusele.

3.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Eelnevast lähtudes võivad Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamistegevusega kaasnevateks peamisteks mõjudeks olla mõju välisõhule ja maastikule.

3.3.1. Mõju suurus, mõjuala ulatus, mõju ilmnemise tõenäosus ja aeg, mõju laad, tugevus, kestus, sagedus ja pöördumus

Keskkonnaamet käsitleb kavandatava tegevuse mõjualana Pikametsa liivakarjääri mäeeraldisel teenindusmaad ning ca 250 m ümber selle, kuna nii kaugele võib teoreetiliselt ulatuda müra- või tolmuhäiring. Sellesse mõjuraadiusesse jääb karjäärist kirdes asuv Pikametsa kinnistu (katastri tunnus 77004:002:0230), mille õueala on ~37 m kaugusel mäeeraldisel piirest ja lähim hoone on ~62 m kaugusel.

Pikametsa kinnistul on võimalik leevendusmeetmeid arvesse võttes teostada maavara kaevandamist päevaste müra piirnormide raames 60 dB aga seda ei saa tagada öisel ajal, kui piirnorm on 45 dB (määruse nr 71 lisa 1). Öiseks ajaks loetakse ajavahemikku 23.00–7.00, kuid antud piirväärtust tuleb rakendada karjäärides sarnaselt ehitusmürale kell 21.00–7.00. Sellel põhjusel on vajada lisada kell 21:00-7:00 töö piirang loa kõrvaltingimustesse (vaata punkt 3.1.5).

Arvutuslikult jäävad leevendusmeetmetega mõju suurused kehtestatud piirnormidesse ning elanike oluline negatiivne mõjutatud saamine on välistatud, kuid vajadusel tuleb teostada kontrollmõõtmisi.

Kaevandamistegevusega kaasnevad häiringud avalduvad kaevandamise käigus keskkonnaloa kehtivusaja jooksul (kuni 25.08.2030). Perioodil, kui kaevandamist ei toimu, kavandataval tegevusel otseseid mõjusid (müra, tolm) ei ole v.a. visuaalne häiring.

Pärast kaevandamistegevuse lõppemist ning ala korrastamist lõpeb ka kavandatava tegevuse mõju. Eelhinnangu järelduste kohaselt ei teki kavandatava tegevuse elluviimisel olulist

negatiivset keskkonnamõju, samas ümberkaudsetele elanikele tavapärasest mõnevõrra rohkem häiringuid (müra, õhusaaste) võib siiski tekkida – eriti Pikametsa kinnistul (katastri tunnus 77004:002:0230). Siiski võib eeldada, et häiringute esinemine on leevendatav ja võimalik. Kaebuste korral tuleb häiringute intensiivsust mõõta ning vajadusel korraldada töö karjääris ümber.

3.3.2. Mõju piiriülesus

Riigipiiri ülest mõju ette näha ei ole.

3.3.3. Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

Kavandatav tegevus ei vähenda Natura 2000 võrgustikku kuuluva Mõdriku-Roela loodusala (RAH0000370) kaitse-eesmärgiks olevate elupaigatüüpide ja liikide elupaikade pindala, ei mõjuta struktuuri ega funktsioonide toimimist, kuna jääb taotletavast kaevandamisalast piisavale kaugusele (~450 m). Natura eelhindamise läbiviimine ei ole antud juhul vajalik, kuna objektiivsele ning ajakohasele infole tuginedes on selgunud, et kavandatava tegevuse mõjualale ja/või mõjupiirkonda (ca 250 m) ei jää Natura alasid.

3.3.4. Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Ümbruskonna maad on valdavalt kasutuses maatulundusmaana – põllu- ja metsamaad. Lähipiirkonnas suurtööstuseid ei ole, tegemist on hajaasustusega.

Mäeeraldise teenindusala jääb Eesti (registrikaardi nr 35) põlevkivimaardla Kohala uuringuväljale ja lääneosas ka Rakvere (registrikaardi nr 192) fosforiidimaardlale. Kõige lähemal umbes 750 m kaugusel läänes asuv kaevandamisloaga karjäär on Pikametsa II liivakarjäär, mille keskkonnaluba luba nr KL-519883 (kehtib 18.10.2024 - 18.10.2039). Nii Pikametsa, kui ka Pikkametsa II liivakarjäärides on kaevandatavaks varuks täiteliiv. Seega on võimalik, karjääride majanduslik konkureerimine juhul, kui kaevandatakse üheaegselt ajal. Samas loodusele ja kohalikele elanikele nende karjääride piisava omavahelise kauguse tõttu olulist koosmõju ei ole – kuna liivakarjääride mõju raadiused ca 250 m ei kattu.

Eeltoodu kokkuvõtteks võib järeldada, et ei ole ette näha olulise negatiivse koosmõju tekkimist koos lähipiirkonna teiste tegevustega.

Keskkonnaloa omanik peab siiski täitma kõiki asjakohaseid õigusaktides sätestatud nõudeid ja loale kantavaid kõrvaltingimusi ning tegema omalt poolt kõik võimaliku, vähendamaks tekkivate keskkonnahäiringute esinemist ning levimist.

3.3.5. Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalusi

Pikametsa liivakarjääris kaevandamisega kaasneda võivaid keskkonnahäiringuid on pikemalt

käsitletud käesoleva eelhinnangu punktides 3.1.5., 3.1.7 - 3.1.8., 3.2.3.-3.2.4 ja 3.3 ning siinkohal ei korrata. Eelhinnangus esitatud kaalutluste alusel kavandab Keskkonnaamet keskkonnahäiringute leevendamiseks lisada antavale keskkonnaloale järgmised asjakohased kõrvaltingimused:

1. Minimeerimaks võimaliku reostuse teket, tuleb kaevandamis- ja töötlemistehnika korrasolu regulaarselt kontrollida ja masinate hooldustöid teha ainult selleks ette nähtud spetsiaalsetel hooldusplatsidel, või väljaspool karjääri selleks ette nähtud kohtades.
2. Võimalike rikete ning avariide tagajärjel tekkiva kütuse- või õlireostuse likvideerimiseks peab karjääris olemas olema vajalikus koguses absorbenti (näiteks turvas, saepuru või sünteetilised absorbendid), millega saab tekkinud reostuse kokku korjata.
3. Avarii korral tuleb reostus koheselt lokaliseerida ning teavitada Keskkonnaametit, Politsei- ja Piirivalveametit ja Päästeametit.
4. Maavara kaevandamine on lubatud esmaspäevast reedeni ajavahemikus 7.00-21.00. Keelatud on maavara kaevandada ja välja vedada riiklikel pühadel. Kui ilmneb vajadus töötada nädalavahetustel ning riigipühadel, tuleb sellest eelnevalt teavitada kohalikku omavalitsust ja lähimaid elanikke ning saada nende nõusolek.

3.4. Eelhinnangu järeldus

Eelhindamise tulemusena järeldab Keskkonnaamet, et kavandataval tegevusel puudub oluline keskkonnamõju, kuna:

1. kavandatav tegevuskoht ei asu Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatava kaevandamisega ei mõjutata oluliselt ebasoodsalt kaitstavaid loodusobjekte ega Natura 2000 võrgustiku alasid;
2. eelhindamise tulemusena selgus, et leevendusmeetmete kasutamisel eeldatavalt ei ületata kaevandamisel piirmäärasid müra ja õhusaaste osas;
3. eelhindamise tulemusena selgus, et kaevandamine ei mõjuta väljakujunenud põhjaveerežiimi, kuna kaevandamine toimub olemasolevat veerežiimi muutmata ja reostuse teket tuleb hoolega vältida;
4. looduslik maastik kaevandamistööde käigus hävib, kuid see on kvalitatiivselt hiljem taastatav maa-ala korrastamisega.

KeHJS § 11 lõike 8¹ kohaselt KMH algatamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või keskkonnameetmeid muidu ilmnedava võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lõike 2 järgi, kui eelhinnangu järelduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise, esitatakse eelhinnangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks.

KeHJS § 3³ lõike 1 järgi keskkonnameetmed on kavandatava tegevuse elluviimisega kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise ning põhjendatud juhul heastamise meetmed. Keskkonnameetmete hulka arvatakse ka keskkonnaseire. KeHJS § 3³ lõike 2 kohaselt peavad keskkonnameetmed, sealhulgas

keskkonnaseirega jälgitavate näitajate liik ja seire kestus, olema proportsionaalsed kavandatava tegevuse iseloomu, asukoha ja mahuga ning eeldatavalt avalduva keskkonnamõjuga. Keskkonnaseire määramisel ja tegemisel arvestatakse olemasoleva keskkonnaseirega.

Loa taotleja ei ole KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitanud Keskkonnaametile teavet kavandatava tegevuse erisuste või võetavate keskkonnameetmete kohta, millega loa taotleja kavandab vältida või ennetada muidu ilmnedav võivat olulist ebasoodsat keskkonnamõju.

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnaamet saatis KeHJS § 11 lõike 2² alusel 28.05.2025 kirjaga nr DM-127127-12 Pikametsa liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele koostatud keskkonnamõjude eelhindangu ja KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu seisukoha võtmiseks Rakvere Vallavalitsusele ja Vinni Vallavalitsusele ning tutvumiseks Verston Eesti OÜ-le, seisukoha esitamise tähtajaga 28.06.2025.

Nimetatud kuupäevaks ei laekunud arvamusi või vastuväiteid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Merike Rosin

peaspetsialist juhataja ülesannetes

maapõuebüroo

Teadmiseks: AVE NAAB, ERGO NAAB, ERKKI ETVERK, JAANUS VAHEMETS, Maaelu Edendamise Sihtasutus, Maa- ja Ruumiamet, MAREK KARTON, Osaühing Rägavere Mõis, Osaühing Vinimex, Osaühing Vinni Varahaldus, Rakvere Vallavalitsus, Transpordiamet, Vinni Vallavalitsus

Kersti Ritsberg 5302 5823

Kersti.Ritsberg@keskkonnaamet.ee